

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Véleménye „Ipari szerkezetváltás, területfejlesztés és vállalati felelősség”

(2009/C 175/11)

2008. január 17-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdésével összhangban saját kezdeményezésű véleményét dolgoz ki a következő tárgyban:

Ipari szerkezetváltás, területfejlesztés és vállalati felelősség.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) 2008. november 18-án elfogadta véleményét. (Előadó: Antonello PEZZINI, társelőadó: Bernard GAY.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. december 3–4-én tartott, 449. plenáris ülésén (a december 3-i ülésnapon) 168 szavazattal 1 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB a lisszaboni és a göteborgi stratégia összefüggésében alapvetőnek tartja a helyi hálózatoknak, vagy más szóval az állami és magánszereplők, struktúrák és infrastruktúrák organikus csoportjainak fejlesztését, amelyek helyi fejlesztésekre irányuló kezdeményezéseiben a jólét és a versenyképesség magas színvonalra párosul a kiterjedt társadalmi és környezetvédelmi felelősséggel. Ez alapvetően olyan folyamat, amely meghatározza a terület minden pontján az együttműködések eredményeit.

1.2 Az EGSZB erőteljesen szorgalmazza a „**szociálisan felelős régiók**” kialakítására vonatkozó közösségi kezdeményezést. A szociálisan felelős régiókat meghatározhatjuk úgy, mint az alulról jövő demokrácia célkitűzéseinek összekapcsolását azokkal az elképzelésekkel, melyek arra ösztönzik a közigazgatást és az összes állami és magánszereplőt, hogy vállalják a felelősséget; mindezt azért, hogy kialakítható legyen a helyi erőforrások legjobb felhasználását célzó integrált stratégia a versenyképesség javítása érdekében.

1.3 Az EGSZB nyomatékosan kéri, hogy a „szociálisan felelős régiók” kezdeményezést egészítsék ki egy olyan **európai cselekvési tervvel**, amelynek céljai a következők:

- a területi dimenzió uniós politikákba történő bevezetésének előmozdítása, különösen a lisszaboni és a göteborgi stratégia kontextusában,
- a területfejlesztési menetrend és a Lipcsei Charta által meghatározott prioritások nemzeti, regionális és helyi politikákba történő beillesztésének elősegítése,
- a részvételen alapuló területi foresight (előrejelzési) eljárások ösztönzése és társfinanszírozása, melyek célja közös elképzelés kialakítása egy társadalmilag felelős területfejlesztésről, továbbá
- regionális kiválósági hálózatok és európai területi együttműködési csoportosulások elindítása a témában.

1.4 Az EGSZB úgy véli, hogy a „szociálisan felelős régiók” közösségi kezdeményezés⁽¹⁾ és a hozzá kapcsolódó cselekvési terv nyomán követésének keretében

- az Európai Közösségnek lényegesen könnyítenie kellene a regionális gazdasági és társadalmi szereplőkre nehezedő

adminisztratív és bürokratikus terheken a tartalom és az EU által alkalmazott eljárások egyszerűsítésével, illetve a nyílt koordinációs módszer alkalmazásával,

- a tagállamoknak egységesen kellene alkalmazniuk a közösségi eszközöket az uniós belső piac egységének megőrzése érdekében,
- a helyi és regionális önkormányzatoknak teljes mértékben be kellene vonniuk a gazdasági és társadalmi szereplőket, és az együttműködéssel, az innovációval és a versenyképességgel kapcsolatban kompatibilitási stratégiákat kellene kidolgozniuk, továbbá
- a magánszektorban elő kellene segítenie a civil társadalomra is kiterjesztett konstruktív szociális párbeszédet a közös vízió kialakítása érdekében még az ipari szerkezetváltás előtt.

1.5 Az EGSZB határozottan támogatja az alulról épülő demokráciát, amely bevonja a régiók politikai, gazdasági és társadalmi szereplőit azokba az intézkedésekbe, melyek célja az életminőség javítása, valamint a **versenyképesség és a fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődés ösztönzése az EU régióiban**.

1.6 Úgy véli, hogy a legnagyobb befektetésekre egy **közös innovatív és részvételi kultúra kialakításához** van szükség. Az érintett regionális közösségek egészében, illetve a különböző tevékenységi ágak érdekeit képviselő szereplőkben és intézményekben kell felmerülnie a demokratikus értékekre való igénynek. Ebben a kontextusban a vállalkozásra mint olyan közösségre kell tekinteni, amely gazdagságot hoz létre a régió társadalmának fejlődése érdekében.

1.7 Ezzel kapcsolatban az EGSZB a 2008. március 13–14-i Európai Tanács megállapításainak gyors végrehajtására szólít fel, melyek (i) a helyi és regionális szintnek a növekedésben és a munkahelyteremtésben játszott kulcsszerepére mutattak rá, valamint (ii) kiemelték az összes politikai, gazdasági és társadalmi szereplő helyi/regionális kormányzási képességei javításának fontosságát.

(1) Vö. 1.2. pont.

1.8 Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy Európának a **szociálisan felelős régiók kiválósági központjává** ⁽²⁾ kell válnia, az EMAS sikereire és a vállalatok társadalmi felelősségvállalására építve, s eközben kitágítva referenciakeretét a regionális dimenzióra. A cél annak biztosítása, hogy a felelősség közös öröksége a **munkaadók** számára állandó tényező maradjon; utóbbiaknak hálózatokra és klaszterekre van szükségük, és teljes mértékben be kell őket vonni a regionális stratégiai fejlesztés makroökonómiai folyamatába.

1.9 Az EGSZB ezzel kapcsolatban úgy véli, hogy a mikro- és **kisvállalkozásoknak** és a szociális gazdaságnak – széles körű és jelentős tapasztalatával – támogatásra, szakértelemre és a hitelekhez és mikrohitelekhez való könnyebb hozzáférésre van szüksége annak érdekében, hogy kialakulhasson egy a környezetet, a régiót és annak lakóit jobban tisztelőbben tartó vállalkozásvezetés.

1.10 Az EGSZB szerint a közösségi „szociálisan felelős régiók” kezdeményezésnek és ennek cselekvési tervének elő kellene mozdítania a helyi strukturált szociális párbeszédet, és ezzel egy időben ösztönöznie kellene a helyi intézmények közötti testvérkapcsolatok kialakítását, különösen a határokon átnyúló régiók esetében. Az erősebb partnerségek várhatóan támogatják a különböző teljesítményi szintet mutató, jelenleg gyakran egymással versengő regionális önkormányzatok átfogó kapacitásépítését, szakértelmét és teljesítményét.

1.11 Az EGSZB végül hangsúlyozza a többszintű kormányzási rendszer jelentőségét, hiszen az biztosítja a koordináció magas szintjét annak érdekében, hogy ne válasszuk szét azt helyi szinten, amit az egységes piac összekapcsolt, elkerülve ezzel e regionális széttöredezettséget és diszkriminációt, ami tovább gyengítené az európai gazdaságot a nemzetközi piacokon.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Unió Tanácsának elnöksége által a területi párbeszédéről 2008. március 4-én megrendezett konferencia a kohéziós politika prioritásaként emelte ki a helyi és regionális közösségek szerepvállalását a felülvizsgált lisszaboni célkitűzések teljesítésében.

2.2 E véleménnyel az EGSZB a régiók és a politikai, gazdasági és társadalmi szereplők közötti kapcsolat meghatározására törekszik, a lisszaboni stratégia végrehajtása és a tudásalapú gazdaság belső és nemzetközi piacon történő kiépítése érdekében.

2.3 Abból indulunk ki, hogy javítani kell azt a képességet, amellyel elébe lehet menni a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi változásoknak, a **szociálisan felelős régiók** ⁽³⁾ létrehozását elősegítő szereplők megszervezését, valamint a vállalkozások, a közgazdaság, a szociális partnerek és mindazok felelősségének meghatározását, akik versenyképesebbé tehetik a régiókat egy dinamikus, befogadó, kohéziós jellegű európai szociális modellre koncentrálnak ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Uo.

⁽³⁾ Vö. 1.2. pont.

⁽⁴⁾ „...az európai szociális modellnek minden európai polgár számára a demokratikus, zöld, versenyképes, szolidáris és szociális szempontból befogadó jóléti térség elképzelését kell jelentenie.” (Az EGSZB véleménye: *Társadalmi kohézió: az európai szociális modell részletes kidolgozása*, HL C 309., 2006.12.16., 119. o.).

2.4 Összetételüktől függően a regionális gazdaságok kisebb vagy nagyobb mértékben lehetnek kitéve a nemzetközi versenynek. A GDP (illetve hozzáadottérték-) mutató mára két okból is alkalmatlanná vált a régiók gazdagságának tükrözésére. Ebben az összefüggésben az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság „Zöld könyv a területi kohézióról – Előnyt kovácsolni a területi sokféleségből” című dokumentumának ⁽⁵⁾ közelmúltbeli megjelenését. Erről a zöld könyvről vélemény fog készülni.

2.4.1 Először is nem minden munkavégzésből vagy tőkéből származó, a piac termelői által kifizetett jövedelem gazdagítja az eredeti régiót – egyes forrásokat „exportálnak”.

2.4.2 Másodsorban, és főként, mert a régiók a termelőktől eltérő forrásokból is hozzájutnak pénzhez (közalkalmazotti fizetések, nyugdíjak, a turisták által elköltött, nem munkából származó jövedelem, a máshol dolgozó személyek jövedelme, nyugdíjon kívüli szociális juttatások stb.).

2.5 Az egyre differenciáltabb irányítási eszközök folyamatosan szélesedő köre áll a kormányzati szervek és a vállalkozások rendelkezésére a fenntartható fejlődésre irányuló programok és politikák támogatása érdekében, mindenképpen:

2.5.1 Szabályok/előírások

- környezetvédelmi kérdésekre vonatkozó irányelvek és rendeletek
 - környezetirányítási rendszerek,
 - az ISO 14000 tanúsítás és az ISO 26000 irányvonalak
 - BS OHSAS 18001/2007 – munkahelyi biztonságra vonatkozó szabványok
 - az EMAS rendelet
 - szociális auditok (SA8000)
 - zöld beszerzés és zöld közbeszerzés
 - termék életciklus-elemzések
 - integrált termékpolitika;
- ⁽⁵⁾ COM(2008) 616 végleges.

2.5.2 Struktúrák

- klaszterek, ipari parkok, kiválósági/versenyképességi központok, technológiai parkok
- Helyi Agenda 21 cselekvési tervek
- a fejlesztések helyi hatásait vizsgáló helyi/regionális megfigyelőközpontok
- helyi vállalkozói klubok
- az Európai Szociális Alap által a regionális irányításhoz biztosított támogatás
- európai területi együttműködési csoportosulások (EGTC) – a 2006. július 5-i 1082/2006/EK rendelet által kínált új eszközök ⁽⁶⁾
- elemzési és foresight (előrejelzési) fórumok
- a magán- és a közsféra közötti partnerségek

2.5.3 Megállapodások

- a „rugalmas biztonságra” irányuló kezdeményezések ⁽⁷⁾
- a vállalatok társadalmi felelősségvállalása – CSR
- strukturált regionális szociális párbeszéd
- környezetvédelmi könyvelés/mérleg
- fenntarthatósági jelentések
- területtervezési eszközök
- regionális környezetvédelmi mérleg
- helyi és regionális társadalmi-gazdasági megállapodások (területi paktumok, programmegállapodások stb.)
- speciális gazdasági zónák a versenypolitika korlátain belül ⁽⁸⁾

2.6 Az EGSZB úgy véli, létfontosságú feladat e jogszabályok, jogi és önkéntes eszközök végrehajtásának megerősítése, kiegészítése és koordinálása, a célkitűzések, célok, mutatók és részvételi szintek összehangolása érdekében, hogy a közös munka gyümölcseként hatékony, tényleges eredményeket kapjunk.

⁽⁶⁾ Azoknak a tagállamoknak a listája, amelyeknek törvényhozása már alkalmas az EGTC-k létrehozására elérhető a Régiók Bizottságának honlapján (az „Activities/Events” címszó alatt).

⁽⁷⁾ Új foglalkoztatási lehetőségek felfedezése és kialakítása a szociális partnerek támogatásával.

⁽⁸⁾ Vö. HL L 145., 2008.6.4., 2008. április 23-i 450/2008/EK rendelet.

2.7 A 2007-es Lipcsei Charta ⁽⁹⁾ és az EGSZB által is véleményezett ⁽¹⁰⁾ uniós területfejlesztési menetrend előkészületei jegyében egyre nagyobb figyelmet kapott a területi kohézió kérdése:

- a helyi reprezentatív szereplők fokozott részvétele,
- a kiegyensúlyozott, fenntartható fejlődés összeegyeztetése annak szükségességével, hogy az európai versenyképességet beruházásokkal fokozzák a legnagyobb növekedési potenciálú területeken;
- a közösségi politikák közötti szinergiák és kompatibilitás kialakítása;
- jobb kormányzási mechanizmusok kialakítása ⁽¹¹⁾.

2.8 A területfejlesztési menetrend olyan stratégiai keret, amely a lisszaboni és a göteborgi stratégiának megfelelő irányba állítja a regionális fejlesztési politikákat.

2.9 Az EGSZB az ipari szerkezetváltás területi irányításáról szóló véleményében ⁽¹²⁾ kiemelte, hogy „a területi identitás kiaknázása a közös értékekhez való csatlakozás, azok elismerése és a velük szemben tanúsított empátia elege, mindezt egy mindenki által osztott perspektivikus elképzelés foglalja keretbe”. Sürgette ezenkívül a szociálisan felelős régiók fejlesztésére irányuló integrált területi koncepciót és irányítási stratégiát. Úgy vélte, hogy a stratégiának különösen a következőkre kellene irányulnia:

- a helyi és regionális termelési rendszer minőségének, tudáslapúságának, készségeinek és innovatív képességének folyamatos javítása,
- a regionális hálózatok fejlesztése az állami és magánszektorokban,
- magas szintű környezeti és társadalmi fenntarthatóság,
- a képzés, illetve a tudás- és információátadás hatékony és konszolidált eljárásai és folyamatos továbbképzés,
- „helyi és regionális környezetvédelmi mérlegek” készítése,
- a fenntartható helyi és regionális rendszereknek a társadalmi szereplők által végzett összehasonlító elemzése.

⁽⁹⁾ Ld. a Fenntartható Európai Városok Lipcsei Chartáját, 2007. május 25.

⁽¹⁰⁾ Ld. a *Területfejlesztési menetrendről* szóló véleményt, HL C 168., 2007.7.20., 16–21 o.

⁽¹¹⁾ Ld. a következő véleményt: *Az ipari szerkezetváltás területi irányítása: a szociális partnerek szerepe és az innovációs és versenyképességi keretprogram hozzájárulása*, HL C 318., 2006.12.23., 12–19 o.

⁽¹²⁾ Lásd az előző lábjegyzetet.

2.10 A szinergiák biztosítására, valamint az átfedések és inkonzisztenciák elkerülésére irányuló **szoros koordináció**n kívül a kezdeményezéseknek a következőkre van szükségük a helyi, regionális, nemzeti és európai hatóságok részéről:

- **fejlett oktatási és képzési struktúrák**, melyek célja a gazdasági fejlődés igényeire tudás- és versenyképességi alapon funkcionális válaszokat adni,
- intézményi és egyesületalapú **kapacitásépítés**, illetve társadalmi párbeszéd-**kezdeményezések**,
- a helyi fejlődési potenciál maximális kiaknázására képes **integrált regionális politika**, az innovatív változtatás és megelőzés képességeinek megerősítése,
- szilárd regionális/helyi szintű **szociális párbeszéd** ⁽¹³⁾ mint **az ipari és piaci szerkezetváltással kapcsolatos jövőképek** és az emberi erőforrások oktatási-képzési folyamatai **maximális kihasználásának** kulcsa,
- **a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának előmozdítása**, a vállalkozások önkéntes csatlakozása alapján, a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulásuként,
- a „szociálisan felelős régiók” **integrált többszintű irányítási rendszerének megerősítése** ⁽¹⁴⁾, mely régiók sikeresen egyeztetik össze a megfelelő jóléti szinteket a társadalmi felelősségből fakadó kötelezettségekkel.

2.10.1 E folyamatnak erősítenie kellene a politikai és közigazgatási döntéshozók készségeit és kompetenciáit is annak érdekében, hogy biztosíthatóak legyenek az elvárt stabil feltételek a hosszú távra szóló beruházások régióba történő vonzásához, valamint a mikro- és kisvállalkozások tartós fejlődéséhez.

2.11 Az EGSZB nagy jelentőséget tulajdonít annak a folyamatnak, amelyet a régióknak végig kell járniuk, mielőtt **„szociálisan felelős régióknak”** nevezhetik magukat ⁽¹⁵⁾.

2.11.1 Erre akkor kerülhet sor, ha egy régió a részvételi demokrácia révén sikeresen integrálja a szociális és környezetvédelmi törekvéseket gazdasági döntéseibe, modelljeibe és elveibe, ezáltal serkentve a versenyképességet, a bevált gyakorlatokat és az érintettek által az innováció és a versenyképesség fokozásáról folytatott társadalmi párbeszédet.

⁽¹³⁾ Ld. a következő véleményt: Szerkezetátalakítások és foglalkoztatás – A szerkezetátalakítások előkészítésével és nyomon követésével a foglalkoztatás fejlesztéséért: az Európai Unió szerepe, COM(2005) 120 végleges, HL C 65., 2006.3.17., 58–62 o.

⁽¹⁴⁾ Ld. a következő véleményt: A városi környezetre vonatkozó tematikus stratégia, COM(2005) 718 végleges – SEC(2006) 16, HL C 318., 2006.12.23., 86–92 o.

⁽¹⁵⁾ Ld. a Tanács megújult stratégiáját (10117/06 sz. dokumentum, 2006.6.9., 29. és 30. pont).

3. Alulról épülő demokrácia a versenyképes, fenntartható fejlődés szolgálatában

3.1 Az **EU-s régiók** életminőségének javítása és **versenyképes, fenntartható társadalmi-gazdasági fejlődése** érdekében az EGSZB szerint fejleszteni kell az alulról épülő demokráciát, melynek a régiók politikai, gazdasági és társadalmi szereplőit is be kell vonnia. A különböző állami és magánszereplőknek közösen kellene dolgozniuk e régiók erős és gyenge pontjainak, valamint a vállalkozásokkal és a munkahelyteremtéssel kapcsolatos növekedési kilátásainak felmérésében.

3.2 Az európai kormányzási rendszer alappilléret alkotó **alulról épülő demokrácia** formái és folyamatai erőteljesen változnak az eltérő nemzeti kontextusoknak megfelelően, de alapelemek minden esetben a következők:

- **a szereplők, társadalmi csoportok és intézmények közötti koordináció** a strukturált párbeszéd és közös, plurális felelősségvállalás keretében megvitatott és összehangolt célkitűzések elérése érdekében,
- a szubszidiaritás, a területi kohézió és a részvételi demokrácia **elveinek alkalmazása**, a Lisszaboni Szerződésben lefektetett irányvonalak mentén,
- **jól koordinált többszintű irányítási struktúra**, összehangolva az alulról épülő döntéshozatalt a politikai, gazdasági, társadalmi és környezeti felelősségi körök regionális hatáskörök és identitás szempontjából legrepresentatívabb szintjeivel, nyitott, együttműködő, összehangolt, a különböző szintek közötti szinergiák elérésére törekvő megközelítés révén megfelelően tekintetbe véve a nemzeti és európai kereteket,
- **regionális tanulási közösség létrehozása**, az önértékelés és a helyi fejlesztési stratégiák és célkitűzések folyamatos kiigazításának képességére, illetve a széles körű, mindenre kiterjedő innovációs kultúra megerősítésére alapozva,
- **közös, együttes, előrettekintő álláspont kialakítása** a gazdaság és a helyi közösség közötti kapcsolatról
 - a régió „specifikus erőforrásainak” azonosítása,
 - a többi régióval folytatott versenyben rejlő kihívások és fenyegetések értékelése,
 - a nemzeti és nemzetközi piacokon nyíló lehetőségek feltárása,
 - a helyi szakképzett erőforrások lehetőségeinek keresése a speciális helyi problémák megoldásával kapcsolatban,

- jövőorientált döntések meghozatala a versenyképes gazdasági kezdeményezések előmozdítása érdekében,
- az – egyes tagállamokban már működő – **regionális gazdasági és szociális tanácsok** vagy más eszközök ⁽¹⁶⁾ létrehozásához és megerősítéséhez nyújtott támogatás, melyek a regionális döntéshozatal és fellépés intézményes partnerei, kezdeményezési és nyomon követési joggal;
- **fejlett, részvételen alapuló regionális irányítási eszközök bevezetése** – pl. e-kormányzat, SWOT elemzések ⁽¹⁷⁾, a részvételen alapuló foresight eljárásai ⁽¹⁸⁾, az állami és a magánszektorokra alkalmazható EMAS rendszerek ⁽¹⁹⁾, vállalati társadalmi felelősségvállalási szabványok, benchmarking technikák, nyílt koordinációs eredménytáblák, körzeti és körzetek közötti hálózatok ⁽²⁰⁾ és web-alapú távtanulási rendszerek,
- **kereskedelmi, ipari, kézműipari és mezőgazdasági kamarák**, valamint szakmai szövetségek és fogyasztói szervezetek **aktív szerepvállalása**,
- a **kiválóság** kulturális ösztönzése az **egyetemi képzés tekintetében, valamint az ipar és a tudományos élet közötti kapcsolatok optimalizálása**.

3.3 A regionális fejlesztés az alulról épülő demokrácia maradéktalan végrehajtását, egyúttal azonban strukturált, a fejlesztés irányítására alkalmas helyi irányítást igényel ⁽²¹⁾.

3.4 A jó regionális kormányzásnak elsősorban az együttműködési és partnerségi folyamatok minden formájának elősegítésére kell irányulnia – „kölcsonösen nyertes” alapon – maguk a vállalkozások, illetve a vállalkozások és a kollektív érdekek között.

3.5 A **demokratikus regionális irányítás** decentralizált, befogadó jellegű döntéshozatali folyamat, amelynek az EGSZB szerint az átláthatóság és a felelősség elvén kell alapulnia, és olyan részvételi koncepción, amely együtt jár a hosszú távú fejlesztésre irányuló közös stratégiai elképzelés elemzésével, meghatározásával, végrehajtásával és irányításával.

⁽¹⁶⁾ Lásd például a regionális szociális párbeszéddel foglalkozó bizottságokat Lengyelországban.

⁽¹⁷⁾ SWOT = Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek és Fenyegetések elemzése (*Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats analysis*).

⁽¹⁸⁾ „A foresight szisztematikus és részvételi folyamat, jövővel kapcsolatos információk feltárására és közép-, illetve hosszú távú elképzelések kialakítására irányuló eljárás”.

⁽¹⁹⁾ EMAS = Öko-Menedzsment és Auditálási Rendszer.

⁽²⁰⁾ Lásd az *Európai ipari körzetek és az új tudáshálózatok* c. EGSZB-véleményt (HL C 255., 2005.10.14., 1–13 o.).

⁽²¹⁾ Ld. az OECD Területi Kitekintését – 2001-es kiadás.

3.6 Egy többszintű partnerségi rendszerben az EGSZB véleménye szerint alapvetően fontos a lentől felfelé (*bottom-up*) és fentről lefelé (*top-down*) irányuló folyamatok optimális kombinációja: a két folyamat közötti egyensúly a siker előfeltétele.

3.7 Az EGSZB szerint az **innovációs és részvételi kultúra fejlesztése** jelentős beruházásokat igényel, mivel a demokratikus értékek iránti igénynek az érintett regionális közösségek összességétől és a különböző szektorok érdekeit képviselő szereplőktől és intézményektől kell erednie.

3.8 Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy az EU régióinak fejlesztéséhez a „szociálisan felelős régió” koncepcióján alapuló és a specifikus regionális potenciál optimalizálását célzó, hatékony, fenntartható fejlesztési stratégiákra van szükség.

3.8.1 Az EGSZB megismétli a témáról kiadott közelmúltbeli véleményének észrevételeit ⁽²²⁾.

4. Közösségi szintű törekvés a „szociálisan felelős régiók” kialakítására

4.1 Az EGSZB erőteljesen szorgalmazza a „szociálisan felelős régiók” **kialakítására vonatkozó közösségi kezdeményezést**, amely egyesíti az alulról jövő demokrácia célkitűzéseit, a széles körű részvételre alapuló, innovatív kultúrát, a nemzeti és közösségi lisszaboni menetrend kereteibe illeszkedő hatékony regionális irányítást, valamint egy olyan többrésztvevős, multiszektoriális partnerséget, amely képes megerősíteni a régió vonzerejét és versenyképességét a nemzetközi piacon, előre jelezni az ipari változásokat és növelni a helyi társadalmi tőkét.

4.1.1 A „szociálisan felelős régiók” kezdeményezés elsődleges szerepe annak biztosítása, hogy az európai, a nemzeti, a regionális és a helyi szinten hozott intézkedések koordináltak és következetesek legyenek.

4.2 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a „szociálisan felelős régiók” kezdeményezést ki kellene egészíteni egy valódi **európai cselekvési tervvel**, amelynek céljai a következők:

- az uniós politikák területi dimenziója bevezetésének előmozdítása,
- a területfejlesztési menetrend és a Lipcsei Charta által meghatározott prioritások beillesztésének elősegítése,

⁽²²⁾ Ld. az *ipari szerkezetváltás területi irányítása* (...) tárgyában készült véleményt (lásd a 11. lábjegyzetet).

- a részvételen alapuló területi foresight eljárások ösztönzése és társfinanszírozása,
- a nyílt koordinációs módszer fokozatos bevezetése és az alulról épülő demokrácia eszközei megvalósításának támogatása,
- a területi együttműködés különböző közösségi eszközei, különösen az európai területi együttműködési csoportosulások (EGTC) ⁽²³⁾ egységes ellenőrzése és összehangolt, egységes megvalósítása,
- területfejlesztési szolgáltatói koordinációs egység létrehozása az Európai Bizottságon belül, melynek feladata a „szociálisan felelős régiók”-kal kapcsolatos tájékoztatási és kommunikációs stratégia megvalósítása,
- a regionális hatásvizsgálati eszközök használatának fejlesztése a régiókban alkalmazandó intézkedések elfogadása előtt és után, különös tekintettel a kkv-kra,
- a régiók állami és magán szereplői képzését és kapacitásépítését célzó intézkedések társfinanszírozása a „szociálisan felelős régiók” kezdeményezés fejlesztésében,
- a strukturált szociális párbeszéd előmozdítása a régiókban, egy úgynevezett „szociálisan felelős régiók” 21 védjegy,
- az eurorégiók ⁽²⁴⁾ létrehozásának és fejlesztésének elősegítése és támogatása,
- a körzetek (valamint metakörzetek ⁽²⁵⁾) és körzethálózatok fejlesztésének támogatása a kis- és középvállalkozások fellenlőzése érdekében az európai és világpiacon.

4.3 Az EGSZB szerint a „szociálisan felelős régió” kezdeményezésnek – és az ahhoz kapcsolódó cselekvési tervnek – a 2.7. pontban említett önkéntes és szabályozási eszközöket koherens rendszerbe kell ötvöznie és koordinálnia, ahol minden szektor – a pénzügyi és helyi közszférát is beleértve – alapvető felelősséget visel a növekedési és munkahelyteremtési helyi stratégiai célkitűzéseinek teljesítésében a nemzeti és európai stratégiák összefüggésében.

⁽²³⁾ EGTC: közösségi szintű együttműködési eszköz, mely lehetővé teszi az együttműködési csoportosulások számára a Közösség által társfinanszírozott területi együttműködési projektek megvalósítását vagy pedig területi együttműködési intézkedések tagállami kezdeményezésre történő meghozatalát – 1082/2006/EK rendelet (HL L 210., 2006.7.31.)

⁽²⁴⁾ Eurorégiók: a határokon átnyúló együttműködés strukturái egy vagy több különböző uniós és/vagy szomszédos ország között a közös érdekek határokon átnyúló előmozdítása és a határos közösségek közös javára történő együttműködés érdekében.

⁽²⁵⁾ Lásd az Európai ipari körzetek és az új tudáshálózatok EGSZB-veleményt (HL C 255., 2005.10.14.).

4.4 Az EGSZB szerint a CSR-nek ⁽²⁶⁾ e nyílt koordinációs keret önkéntes részének kell maradnia, amelyet a közös, mindenki által osztott vízió légköre nagyban megkönnyít és támogat, különös tekintettel a helyi fejlődés gerincét alkotó mikro- és kisvállalkozásokra.

4.4.1 A „szociálisan felelős régió” kezdeményezésnek egy közös identitás köré ki kell fejlesztenie az **innovációt támogató részvételi kultúra** tág személyes és etikai értékrendszerét, amelynek nem szabad kizárólag a munkáltatók szintjén maradnia, hanem a régió valamennyi köz- és magán szereplőjében, a regionális és interregionális hálózatokban, klaszterekben/körzetekben meg kell jelennie.

4.5 A **regionális „tanulási közösségeknek”** olyan interaktív, távoktatási struktúráknak és infrastruktúráknak kell lenniük – az e-kormányzástól és az IDABC platformtól ⁽²⁷⁾ kezdődően, amelyek összeurópai adminisztratív szolgáltatásokat nyújtanak valamennyi hatóságnak, vállalkozásnak és egyénnek, az európai közigazgatás, illetve a közigazgatási szervek és a szervezett civil társadalom közötti kapcsolatok javítása érdekében.

4.6 Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy Európának a **szociálisan felelős régiók kiválósági központjává** kell válnia, az EMAS sikereire és a vállalati társadalmi felelősségvállalásra építve, eközben kitágítva a regionális dimenzió referenciakeretét.

4.6.1 A valóban hatékony regionális stratégiai fejlesztések nem függhetnek politikai tényezőktől (pl. helyhatósági választások), hanem a régió valamennyi hatalmon és ellenzékben lévő politikai erejével együtt kell működniük, kiépítve a választók és/vagy választott képviselők **állandó közös felelősségadatát**.

4.7 A mikro- és kisvállalkozásoknak szakértők bevonásával segítséget kell nyújtani az egyszerű nyelvezet és eljárások bevezetéséhez, a hitelhez és mikrohitelhez jutás megkönnyítéséhez, ezáltal a környezetet, a régiót és társadalmi tőkét tiszteletben tartó vállalkozás-irányításhoz.

4.7.1 Ezen túlmenően a szociális-gazdasági vállalkozásoknak szerepük van a szociálisan felelős régiók fejlesztésében, mivel előmozdítják a társadalmi kohéziót és fenntarthatóságot, nyereséget osztanak szét tagjaik között és részvételen alapuló, demokratikus irányítást gyakorolnak.

⁽²⁶⁾ Lásd a következő véleményeket: A növekedési és munkahelyteremtési partnerség megvalósítása: Európa mint kiválósági központ a vállalatok társadalmi felelőssége terén (COM(2006) 136 végleges), HL C 325., 2006.12.30., 53–60 o., és A vállalatok társadalmi felelőssége európai keretében elősegítéséről szóló zöld könyv (COM(2001) 366 végleges), HL C 125., 2002.5.27., 44–55 o.

⁽²⁷⁾ IDABC = Összeurópai E-Kormányzati Interoperabilis Szolgáltatások Az Állami Szervek, a Vállalkozások és a Polgárok Részére; Ld. az EGSZB véleményét: HL C 80, 2004.3.30., 83. o.

4.8 A **helyi iskolákat, egyetemeket és kutatóintézeteket** regionális és interregionális kiválósági hálózatokban kell összekapcsolni – a Hetedik Kutatási, Technológiai Fejlesztési És Demonstrációs Keretprogramban szereplő Kapacitás programnak, illetve az Oktatás és Képzés 2010 programnak megfelelően – a helyi létesítményeknek megfelelő tehetségeket és képzéseket biztosítva, amelyek gyakran hiányoznak a kisvállalkozásokból, jóllehet szükségesek a regionális fejlesztési stratégiák sikerességéhez.

4.9 Az EGSZB szerint a közösségi „szociálisan felelős régiók” kezdeményezésnek elő kellene mozdítania a helyi **strukturált szociális párbeszédet** is, és ösztönöznie kellene a helyi intézmények közötti ikerintézményi projekteket az erőteljesebb kapacitásépítési partnerségek ösztönzése érdekében a különböző teljesítményszintű regionális önkormányzatok között. Egy új charta elkészítése a „szociálisan felelős régiók 21” vonatkozásában ugyancsak növelhetné az összhangot és a hatékonyságot.

4.10 Végezetül az EGSZB az értékelési, benchmarking és nyomon követési tevékenység bevonását szorgalmazza a „szociálisan felelős régió” kezdeményezésbe, adatbázist hozva létre a régiók egy főre jutó jövedelméről, és kétfévente jelentést nyújtva be az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az EGSZB-nek.

5. A nemzeti hatóságok hozzájárulása

5.1 A tagállamoknak egységesen kellene alkalmazniuk a rendelkezéseket az uniós belső piac egységének megőrzése érdekében, valamint támogató és visszatartó mechanizmusokat kellene alkalmazniuk. A nemzeti hatóságokra a következő feladatok várnak többek között:

- a bürokrácia csökkentésére és a nemzeti szintű folyamatok és eljárások egyszerűsítésére irányuló törekvés a fenntartható, versenyképes fejlődés és munkahelyteremtés érdekében,
- általános nemzeti stratégiai referenciakeretről történő, részvételen és konszenzuson alapuló megegyezés a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom képviselőinek közvetlen bevonásával a szociálisan felelős régiókkal kapcsolatos nemzeti politika kidolgozása érdekében,
- az állami szektor koordinálására és decentralizálására hivatott keretek megerősítése a kormányzati szerepek és felelősségi körök meghatározása érdekében központi, regionális és helyi szinten,
- a költségvetési decentralizációra vonatkozó politikai iránymutatások kidolgozása a különböző kormányzati szintek közötti átruházások módozatainak beillesztésével, ahogyan azt az EGSZB korábban javasolta ⁽²⁸⁾,
- a decentralizációs és kormányzati folyamatokat irányító és koordináló szervek fellépésének javítása és megerősítése helyi szinten,

⁽²⁸⁾ Vélemény a következő tárgyban: Az adóügyi szabályozás területi jellegének hatása az ipari szerkezetváltásra, HL C 120., 2008.5.16., 51–57 o.

- költségvetési tételek kialakítása a különleges humán erőforrások fejlesztésére és képzési programok társfinanszírozására, hálózatok és interoperábilis távközlési rendszerek létrehozása nemzeti és európai szinten,
- az INTERREG IV eszközök, valamint az EGTC-ről szóló rendelet következetes nemzeti szintű alkalmazásának biztosítása – EGTC: a tagállamok, valamint a helyi és regionális önkormányzatok és területi együttműködési szervek részvételét lehetővé tévő határokon átnyúló testületek saját jogi személyiséggel a közösségi jog hatálya alatt,
- a városok és a vidék között újfajta partnerség kialakítása, előmozdítva az integrált regionális megközelítést, valamint az infrastruktúrákhoz és a tudáshoz való azonos feltételek mellett történő hozzáférést,
- versenyképes és innovatív határokon átnyúló regionális klaszterek ösztönzése, valamint a transzeurópai technológiai hálózatok, a transzeurópai kockázatkezelés, a többközpontú városfejlesztés megerősítése, illetve a környezeti és kulturális források fejlesztése,
- koherencia és koordináció biztosítása az ágazati politikák területi dimenzióiban, elkerülve azokat az egymásnak ellentmondó ágazati intézkedéseket, melyek eredménytelenséget generálhatnak, és a helyszínen egyáltalán nem bizonyulnak hatékonyak, sőt kontraproduktívak lehetnek, területi hatásvizsgálati eszközök kidolgozása a környezeti hatásvizsgálat ⁽²⁹⁾ és a stratégiai környezeti vizsgálat ⁽³⁰⁾ felhasználásával.

5.2 A regionális és helyi önkormányzatokra a következő feladatok várnak:

- a gazdasági és társadalmi érdekcsoportok bevonása a regionális stratégiai fejlesztési projektek kidolgozásának előkészítésébe,
- kiválósági oktatási rendszerek, egyetemek és iskolák kialakítása, melyek alapvetően fontosak a szociálisan felelős régiók gazdasági és társadalmi fejlődése szempontjából,
- a költséghatékonyság, a minőség és a fenntartható fejlődés kritériumainak fokozott bevezetése a közösségi beruházási döntések és a közbeszerzések terén,
- a közberuházások terveinek rendszeres értékelése,
- a közberuházási projektek elindítása előtt annak biztosítása, hogy a pénzügyi tervekben részletezett összegek és határidők valóban garantálva legyenek,

⁽²⁹⁾ A Tanács 1997. március 3-i 97/11/EK irányelvvel és a 2003. május 26-i irányelvvel módosított 85/337/EKG irányelv.

⁽³⁰⁾ Lásd a 2001/42/EK irányelvet. A stratégiai környezeti vizsgálatról szóló irányelv célja, hogy biztosítsa az egyes tervek és programok környezeti következményeinek azonosítását és értékelését – különösen területi dimenziójuk tekintetében – előkészítésük során és elfogadásukat megelőzően.

- annak biztosítása, hogy a közberuházási projektekhez biztosított külső finanszírozás valóban a leírt határidők mellett megvalósuljon,
 - aktív kkv-bázis kialakítása a régiókban, a kkv-k a városi, elővárosi és vidéki régiók közötti koordináció, a munkahelyek, a jövedelem, a közösségek és az adóbevételek megtartásának legfőbb garanciái,
 - a tőke és a profit helyi szinten való visszaforgatásának támogatása, újabb projektek finanszírozására, fejlesztési és kockázati tőkét biztosítva a helyi vállalkozások és a regionális pénzügyi eszközök számára az egységes piac sérelme nélkül,
 - annak biztosítása, hogy vállalkozások adóbevételei ne kerüljenek túl messze a beszedés földrajzi helyétől (a régióknál magasabb szintekre történő átutalás révén), az adózási szolidaritási rendszer újraelosztással kapcsolatos követelményeinek sérelme nélkül,
 - helyi választott politikusok képzése a területrendezés jelenlegi mechanizmusaival kapcsolatban, az általános érdekű szolgáltatásokra és a gazdaságot támogató infrastruktúrákra összpontosítva a vállalkozások fenntartható fejlődésének modern irányítása érdekében.
- 5.3 A regionális, illetve helyi önkormányzatoknak prioritásnak kell tekinteniük a bevált gyakorlatok cseréjét és az interregionális hálózatokat, valamint a közös, mindenki által osztott víziók meghatározására szolgáló megfelelő foresight mechanizmusokat.

6. A vállalkozások hozzájárulása: a vállalkozásoknak felelősen kell cselekedniük régióikkal szemben

6.1 Az EGSZB úgy véli, hogy – a bürokrácia növelése nélkül – a vállalkozásoknak segítségre van szükségük ahhoz, hogy új életre keltsék a helyi hálózatokat, melyeknek hajtóerői és integráns részei:

- jelentéstétel szociális, környezetvédelmi és regionális (vagy közösségi) bevált gyakorlataikról, és eszközök bevezetése a vállalatok társadalmi felelősségi szintjeinek meghatározásához,

Kelt Brüsszelben, 2008. december 3-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnöke
Mario SEPI

7. Eredmények a helyszínen: sikertörténetek

7.1 Több európai kezdeményezést és politikát indítottak útjára a szociálisan felelős regionális fejlesztés kihívásának megválaszolására az EU-ban, valamint annak érdekében, hogy ismertebb és elismertebb legyen az uniós politikák területi dimenziója. Ezekről a kezdeményezésekről a CCMI honlapja (http://www.eesc.europa.eu/sections/ccmi/index_fr.asp) számol be, csakúgy mint a 2008. szeptember 25-én Lille-ben tartott meghallgatásról, mely e vélemény előkészítő munkáinak keretében zajlott le (lásd az erre a véleményre vonatkozó hivatkozást).

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság főtájkára
Martin WESTLAKE

APPENDIX I

to the opinion on „Industrial change, territorial development and responsibility of companies”

(CCMI/055)

Report on the hearing held in Lille on 25 September 2008, at the headquarters of the Nord-Pas de Calais Regional Council

Under the French presidency of the European Union, the European Economic and Social Committee's Consultative Commission on Industrial Change (CCMI) and the Nord-Pas de Calais (NPdC) Regional Council organised a hearing on Industrial change, territorial development and responsibility of companies (subject of the opinion for which this is the appendix), which took place in the regional council's hemicycle. The hearing was attended by over 90 key guests from 12 European countries and high-level local and regional bodies, both public and private, together with representatives from three of the European Commission's directorates-general.

With the participation of the regional council president, Daniel Percheron, the CCMI president, Joost van Iersel, the study group president, Martin Siecker, the rapporteur, Antonello Pezzini, and the co-rapporteur, Bernard Gay, promoter of this important initiative, a wide-ranging and animated debate was held on regional and local development, governance, the revitalisation of production, the need for shared views of future trends, sectoral and inter-sectoral prospects for the growth of competitive employment, and mechanisms for active democracy through the development of a participatory culture in an area successfully combining an adequate level of wellbeing with the duties which are an integral part of social responsibility.

In our globalised economy, territorial development and industrial change are closely connected and interdependent. The opinion aims to take a territorial approach to assessing the prospects for socio-economic change, focusing primarily on the development strategies designed by local and regional bodies and on the centres of competence set up by private and public stakeholders. The analysis thus focuses on the regions' capacity to cope with and adapt to irreversible changes through collective responsibility-sharing systems, taking into account the concept of corporate societal responsibility.

NPdC is considered a region with a rich fund of experience in these fields and the CCMI therefore asked it to cooperate in organising a hearing in Lille. The two organisations pooled their resources with a view to taking stock of the experiences of regional development stakeholders and noting their proposals for harmonious regional development.

Listening to the problems, solutions and experiences outlined by the most qualified representatives of the „real world” in the NPdC region (businessmen, presidents of business clubs and hubs of competitiveness, trade unions and representatives of the social economy, universities, the professions and public administration at various levels) and the wide-ranging exchange of ideas which ensued led to the identification of innovative strategies and key priorities which, alongside the generous hospitality of the NPdC regional council and the friendly relations established during the hearing, forged strong contacts with a profound impact on the CCMI's work.

APPENDIX II

to the opinion on „Industrial change, territorial development and responsibility of companies”

(CCMI/055)

Various European initiatives and policies have been launched to address the challenge of socially responsible regional development in the EU and to give increased, positive visibility to the territorial dimension of EU policies:

- **Lille-Kortrijk-Tournai – Eurometropolis (France-Belgium):** Eurometropolis is the first significant example of a European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC). It was launched on 28 January 2008 and comprises 14 partners – four in France (central government, Nord-Pas de Calais region, Département du Nord and the Urban Community of Lille Métropole) and 10 in Belgium (the federal government, region of Flanders, the French-speaking Community, provinces and joint municipal authorities). Equally important was the establishment in the 1990s of the **Transmanche Euroregion**, comprising the English county of Kent, the French Nord-Pas de Calais region and Belgium, in a network useful for identifying cooperation projects, thus maximising the capacity to take action in the EU’s 2007–2013 programming period.
 - **Bilbao Metropoli 30:** The process of revitalising the Bilbao metropolitan area was launched in the early 1990s with a public-private partnership involving over 80 public and private bodies, over 30 associated bodies and 17 international networks. It was based on a joint strategic plan and a shared vision of the territorial, economic, social, environmental and cultural development needed to transform the metropolitan area – and by extension the entire Basque Country – into one of the most advanced and competitive areas in Europe.
 - **ALSO – Marche region:** The ALSO project (Achievement of Lisbon and Gothenburg Strategy Objectives) has been developed by Italy’s Marche region, together with numerous partners, including local and regional authorities, development agencies and universities from various EU countries, in the context of the INTERACT programme. Its ultimate aim is to orient territorial cooperation towards achieving the objectives of the Lisbon and Gothenburg Strategies.
 - **Metropolis Hamburg – interregional cooperation:** Partnership between the city of Hamburg and the regions of Lower Saxony and Schleswig-Holstein, based on voluntary cooperation between three federal states on both sides of the river Elbe.
 - **Alps-Mediterranean Euroregion (France – Italy):** This Euroregion comprises three Italian regions (Liguria, Piedmont and Valle d’Aosta) and two French regions (Provence-Alpes-Côte d’Azur and Rhône-Alpes). It is aimed at close cooperation on increasing exchanges in common areas of competence, so as to strengthen ties between the respective communities in the political, economic, social and cultural spheres.
 - **Ister-Granum:** This Euroregion is the first EGTC in central Europe. Recently formed, though based on previous cooperation schemes, the Ister-Granum Euroregion incorporates 47 local authority areas in Hungary and 39 in Slovakia. This new EGTC has about 20 joint projects in the pipeline, specifically in the fields of health systems and medical care, IT and media, tourism, and integrated transport infrastructure, particularly regarding the Danube. It is based in Esztergom, Hungary and provides for the participation of local and regional authorities solely and not of central government.
 - **Baltic Euroregion:** This partnership between the regions grouped around the Baltic Sea has existed since 1998. For the 2007–2013 programming period, the European Commission has approved EUR 75 million in financing for this Euroregion which henceforth includes parts of Poland, Sweden, Germany, Denmark and Lithuania. The Euroregion’s objective is to boost sustainable development and the economic competitiveness of its constituent regions.
-